

1. oktober 1992-imi Kangerlussuaq amerikamiut kingullit qimassavaat. (Ass.: Louise-Inger Lyberth)

Den 1. oktober 1992 forlader den sidste amerikaner Kangerlussuaq. (Foto: Louise-Inger Lyberth)

»Lettere brugt lufthavn i naturskønne omgivelser«

På tirsdag overtager hjemmestyret den civile side af Kangerlussuaq

NUUK(KR) - Lars Vesterbirk sidder på sit lidt tilrøgede hotelværelse i Nuuk. Midt i planlægningen af festlighederne i anledning af at hjemmestyret overtager den civile side af lufthavnen i Kangerlussuaq. Det er chefen for hjemmestyrets Danmarkskontor, der har forhandlet aftalen med såvel amerikanerne som den danske stat på plads. På tirsdag overtager Grønland den civile side og på tirsdag om et år, den 1. oktober 1992, trækker amerikanerne sig definitivt ud af Grønland ved at rømme Blue West 8, Søndre Stromfjord, som basen kaldes på amerikansk.

Lars Vesterbirk kan Kangerlussuaqs historie forfra og bagfra. Efter forhandlingerne gennem flere år griner han lidt, når han tænker tilbage på forhandlingerne.

»Mit udgangspunkt i forhandlingerne var, at der jo var tale om »en lettere brugt lufthavn i naturskønne omgivelser«. Men jeg havde aldrig troet, at jeg som jurist skulle komme til at sidde og forhandle om søm og skruer. De praktiske detaljer, som at baseområdet for eksempel kører med 110V-el i sted-

et for 220V giver anledning til mange overvejelser og diskussioner, siger Lars Vesterbirk.

Brug for »hinkesten«

I de første år af Anden Verdenskrig vidste amerikanerne, at de på et tidspunkt kunne blive trukket ind i krigen i Europa. Derfor var de på udkig efter egnede »hinkesten« for deres fly, som behøvede optankningssteder på vejen til Europa. I 1940 og '41 sonderede amerikanerne de grønlandske kyster, og de fandt Kangerlussuaq meget velegnet som base. Der blev også anlagt »hinkesten« på Østkysten, for flyene kunne kun lige akkurat klare strækningen over indlandsisen uden optankning.

Anlægget af de amerikanske baser var en »handel« mellem den danske ambassadør i Washington, Kauffmann, og det amerikanske forsvar. Grønland var afskåret fra at få forsyninger fra Danmark efter tyskernes besættelse, og handlen bestod i, at amerikanerne påtog sig forsvaret og forsyningen af Grønland, mens krigen varede.

Efter afslutningen af Anden Verdenskrig havde ame-

rikanerne stadig brug for Kangerlussuaq. Koreakrigen og Den Kolde Krig bevirkede, at amerikanerne stadig ønskede at have adgang til »hinkesten« for at kunne komme rundt i verden. Ved slutningen af 50'erne var Kangerlussuaq ved at have udspillet sin rolle som militær base. Men med oprettelsen af de fire Dye-stationer besluttede amerikanerne at Kangerlussuaq skulle være forsyningsbase for stationerne. Men så sent som ved Golfkrigen i begyndelsen af dette år brugte amerikanerne Kangerlussuaq som »hinkesten« for deres rekognonceringsfly.

For fire år siden blev de gamle Dye-stationer afløst af et nyt varslingsystem, og derfor begyndte forhandlingerne om amerikanernes tilbageværende fra Grønland.

Glidende overgang

Amerikanerne var meget indstillede på en glidende overgang. Der var faktisk tale om, at tilbagebetalingen skulle ske over 10 år. Og de var villige til at betale for driften i den periode. Men hele den taktik ændrede sig på en nat, da Berlinmuren faldt. Nu ville amerikanerne bare væk så hurtigt som muligt. Vi sad i forhandlingerne med amerikanerne i København. Et par dage efter Murens fald blev vi bekendt med deres nye indstilling. I protest udvandrede vi fra forhandlingerne, men det var fra vores egne lokaler. Det var temmeligt mærkeligt. Det amerikanske forsvar har fået et påbud om, at et stort antal baser rundt omkring i verden skal lukkes. Derfor var der ikke længere nogen forståelse for en glidende overgang i Kanger-

lussuaq. Men det lykkedes senere at få en aftale om en to-årig overgangsperiode. Da den aftale var på plads, skulle vi så forhandle med den danske stat om driften af lufthavnen. Vores udgangspunkt var, at det er hjemmestyret, som skal drive lufthavnen. Vi havde regnet ud, at det ville koste omkring 100 millioner kroner om året at drive lufthavnen. De beregninger var kommet frem efter en sammenligning med tilsvarende lufthavne i Skandinavien og Europa. Det ville staten ikke acceptere, og de tilbød 30 millioner kroner. Vi skabte os hysteriske og sagde, at så måtte de selv drive lufthavnen. Men det endte med et forlig mellem den danske statsminister, Poul Schlüter og Jonathan Motzfeldt på cirka 60 millioner kroner.

Ingen baseleje

Kangerlussuaq er en af de meget få baser i verden, hvor amerikanerne aldrig har betalt baseleje. Til gengæld har danske firmaer tjent gode penge ved kontrakter med amerikanerne. Efter indførelsen af skat omkring 1980 har alle danske statsborgere betalt indkomstskat. Grønland har også fået glæde af overskuddet fra kontrakterne med amerikanerne gennem Baseselskabet, som er medejer af Greenland Contractors. Når amerikanerne forlader Kangerlussuaq den 1. oktober 1992 overlader de basen til Grønland uden beregning. Amerikanernes eneste betingelse, når de forlader basen er, at hvis der i fremtiden skulle opstå en kritisk situation et eller andet sted i verden, så vil de kunne bruge lufthavnen i Kangerlussuaq, men mod betaling.

Kangerlussuaq-tigunegarnissaa pillugu isumaqatigiissut Lars Vesterbirk isumaqatigiinnutigisimavaa. (Ass.: Knud Josefsen)

Lars Vesterbirk har forhandlet aftalen med amerikanerne om overtagelsen af Kangerlussuaq. (Foto: Knud Josefsen)

Overtagelsen

NUUK(KR) - På tirsdag overtager hjemmestyret den civile side af Kangerlussuaq. I den anledning er der indbudt gæster og arrangeret reception og middag.

Overtagelsen af Kangerlussuaq markeres ved, at flyledertårnet på basesiden bliver overtaget klokken 10.30.

Om eftermiddagen ankommer den amerikanske ambassadør til Kangerlussuaq for at deltage i festlighederne. Klokken 14.30 overtager den nye base-commander sit job. Den nye basecommander er pensioneret oberst, Bill Buttler.

Klokken 15.30 lander deltagerne fra Danmark. Lars Emil Johansen, som har deltaget ved Folketingets åbning samme formiddag, er med flyet.

Den officielle reception finder sted i ankomst/afgangshallen klokken 16. Her overdrager det danske forsvarsministeriums repræsentant lufthavnen til hjemmestyret.

Om aftenen er der middag og markering af, at Kangerlussuaq samme dag har 50 års jubilæum som amerikansk base.

I løbet af dagen vil der blive arrangeret en rundvisning i Kangerlussuaq for de indbudte gæster.